

POLITYCZNY CHAOS W IZRAELU – O CO W NIM CHODZI?

Dawid Lenik

2 GRUDNIA 2019

Źródło: <http://ine.org.pl/polityczny-chaos-w-izraelu-o-co-w-nim-chodzi/>

W Polsce najczęściej komentowanymi publikacjami dotyczącymi Izraela są te, które oskarżają Polaków o antysemityzm lub dotyczą roszczeń żydowskich, dotyczących tzw. mienia bezspadkowego. Natomiast obecnie w Izraelu dzieją się wydarzenia bez precedensu i warto powiedzieć o nich kilka słów.

*Inspiracją do napisania tego artykułu był wykład Jonathana Struma, *THE ISRAELI POLITICAL SCENE: CHAOS AFTER ELECTIONS* w Daniel Morgan Graduate School of National Security^[1].

- **Jeśli do 11 grudnia Knesset nie wyłoni nowego rządu, Izrael czekać trzecie wybory parlamentarne w tym roku.**
- **Najpoważniejsi kandydaci na premiera to: Benjamin Netanjahu, lider partii Likud, oraz Beni Ganc, lider koalicji Niebiesko-Białych.**
- **21 listopada br. Prokurator Generalny Izraela przedstawił Benjaminowi Netanjahu zarzut przekupstwa, oszustwa i naruszenia zaufania.**
- **Zauważalne są wzmożone napięcia w izraelskiej debacie politycznej, zwłaszcza w kwestiach dotyczących bezpieczeństwa i polityki socjalnej.**
- **Program polityczny Beniego Gantsa jest bardziej spójny z celami politycznymi UE niż propozycje Binjamina Netanjahu.**

Izrael trwa w politycznym impasie, zmagając się z wyłonieniem rządu po drugich wyborach parlamentarnych w tym roku. Prezydent Izraela, Reuven Rivlin, wyznaczył datę 11 grudnia jako ostateczny termin wyłonienia nowego rządu^[2]. Jeśli nowy rząd nie powstanie do tego czasu, Izrael czekać trzecie wybory parlamentarne w ciągu roku.

Obecny kryzys polityczny jest dobrą okazją do tego, aby przyjrzeć się bliżej polityce izraelskiej. Niniejszy tekst ma trzy cele. Po pierwsze, wyjaśnia przyczyny obecnego kryzysu politycznego. Po drugie, wskazuje, jakie tematy obecnie kształtują i mogą kształtować debatę polityczną w Izraelu w ciągu najbliższych lat. Po trzecie, pokazuje konsekwencje wydarzeń politycznych w Izraelu dla krajów Unii Europejskiej.

Dlaczego kolejne wybory w Izraelu są ważnym tematem?

Do tej pory w historii Izraela nie odbyły się więcej niż jedne wybory w ciągu roku. Jeśli dojdzie do rozpisania kolejnych wyborów na początku

2020, będą to już trzecie wybory w ciągu roku. Jest to więc wydarzenie historyczne z perspektywy izraelskiej sceny politycznej.

Dlaczego wyłonienie nowego rządu stało się problemem i trwa tak długo?

Przyczyn jest kilka. Do najważniejszych z nich należą: mnogość partii politycznych, zarzuty wobec Binjamina Netanjahu oraz napięcia wewnętrzne w społeczeństwie Izraelskim.

- 1. Mnogość partii politycznych.** Próg wyborczy w Izraelu obecnie wynosi 3.25%[\[3\]](#). Dzięki niskiemu progowi wyborczemu, obecnie w Knesecie zasiada dziewięć partii politycznych. Do 1988 próg wynosił tylko 1%, co przekładało się zwykle na kilkanaście partii politycznych w każdej kadencji[\[4\]](#). Mnogość partii politycznych utrudnia stworzenie rządu większościowego, ponieważ partia z największą liczbą głosów musi negocjować warunki i iść na ustępstwa z kilkoma mniejszymi ugrupowaniami. Po tym, jak Binjamin Netanjahu nie podołał zadaniu stworzenia rządu, prezydent powierzył to zadanie Knesetowi. W tej sytuacji, dowolny członek Knesetu może zbudować koalicję, sformułować rząd i zająć stanowisko premiera. Będzie to jednak czasochłonne i karkołomne przedsięwzięcie, a do 11 grudnia zostało już niecałe dwa tygodnie.
- 2. Kryzys zaufania dla Binjamina Netanjahu.** Netanjahu sprawuje tymczasowo urząd Premiera Izraela. Jest to już jego piąta kadencja. Netanjahu jest także przewodniczącym partii Likud, która jest drugą największą partią w Knesecie. Prokurator Generalny Izraela, Avichai Mandelblit, 21 listopada br. przedstawił obecnemu premierowi zarzut przekupstwa, oszustwa i naruszenia zaufania[\[5\]](#). Netanjahu jest pierwszym premierem w historii Izraela, któremu zostały postawione zarzuty w czasie sprawowania urzędu.
- 3. Napięcia wewnętrzne w społeczeństwie izraelskim.** Podziały na scenie politycznej odzwierciedlają stan napięcia w społeczeństwie izraelskim, które jest mocno skonfliktowane w kwestiach dotyczących obronności oraz kwestii socjalnych[\[6\]](#).

Trzy powyżej opisane przyczyny utrudniają obecnie dyskusję polityczną i uniemożliwiają wyłonienie nowego rządu w Izraelu.

Jakie oskarżenia zostały postawione wobec Binjamina Netanjahu?

Obecny premier musi stawić czoła zarzutom przekupstwa, oszustwa i naruszenia zaufania. Są to trzy osobne zarzuty oficjalnie tytułowane jako sprawa nr. 1000, 2000 raz 4000[7]. Oto czego dokładnie dotyczy każda ze spraw:

Sprawa nr. 1000

Prokuratura stwierdziła, że w latach 2011-2016 Netanjahu otrzymał od biznesmenów korzyści majątkowe w wysokości 200 tysięcy dolarów. W zamian za wspomniane korzyści, premier miał pomóc jednemu z biznesmenów uzyskać wizę do USA, a także uchylać regulacje podatkowe korzystne dla kolejnego z biznesmenów. Netanjahu utrzymuje, że korzyści, które otrzymywał, były jedynie wymianą podarunków między przyjaciółmi.

Sprawa nr. 2000

Ten zarzut dotyczy współpracy Netanjahu z Aarnonem „Noni” Mozesem, właścicielem izraelskiego portalu informacyjnego i gazety *YEDIOTH AHRONOTH*. Prokurator zarzuca premierowi uchwalenie przepisów dyskryminujących konkurencję *YEDIOTH AHRONOTH* – gazetę *ISRAEL HAYOM*. W zamian za osłabienie konkurencji, Aarnon Mozes miał zapewniać Netanjahu przychylny komentarze w swoich mediach.

Sprawa nr. 4000

Trzecia sprawa jest najbardziej poważna i dotyczy forsowania przez Netanjahu regulacji, dzięki którym, izraelski portal informacyjny *WALLA* uzyskał korzyści finansowe w wysokości 280 milionów dolarów. W zamian za uzyskane korzyści, właściciel portalu *WALLA* – Shaul Elovitch, miał publikować w swoich mediach korzystne informacje na temat Binjamina Netanjahu.

Wszystkie trzy zarzuty stawiają Binjamina Netanjahu w niekorzystnym świetle. Sam oskarżony unika konfrontacji z prokuraturą twierdząc, że cała sprawa jest zamachem wymierzonym w jego osobę. Ze względu na niejasne przepisy prawne w Izraelu, Netanjahu, mimo ciążyących na nim zarzutów, może nadal piastować stanowisko premiera i nie musi ustępować z urzędu[8]. Jednocześnie cała sytuacja na pewno nie sprzyja obecnemu premierowi, ani partii Likud, której Netanjahu przewodzi.

Z czego dokładnie wynikają obecne napięcia w społeczeństwie Izraelskim?

Poniżej zostały wymienione cztery emocjonalne kwestie, które wg. Jonathana Struma z Daniel Morgan Graduate School of National Security, są szeroko komentowane w debacie politycznej Izraela.

1. **Konflikt palestyńsko-izraelski.** Podejście oficerów wywiadu i polityków do kwestii konfliktu palestyńsko-izraelskiego jest diametralnie różne. Spór ten stał się szczególnie widoczny od 2014, kiedy powstał “Ruch Generałów”, skupiający byłych wysokich rangą mundurowych, którzy po odejściu ze służby weszli do polityki, by zaprotestować przeciwko polityce Binjamina Netanjahu[9]. Generałowie uważają propozycje Netanjahu względem Palestyńczyków za populistyczne i szkodliwe dla bezpieczeństwa państwa. Ze szczególną krytyką spotkała się przedwyborcza obietnica Netanjahu dotycząca zamiaru anektowania terytoriów na Zachodnim Brzegu[10]. Oficerowie wywiadu izraelskiego oraz wojskowi, którzy na co dzień mierzą się ze skutkami konfliktu, preferują zwykle pokojowe rozwiązania, ponieważ wiedzą, jak w praktyce wygląda wojna.
2. **Osadnictwo żydowskie na ziemiach palestyńskich.** Szacuje się, że obecnie na terytorium Zachodniego Brzegu i Wschodniej Jerozolimy, które należą do Autonomii Palestyńskiej, żyje około 630,000 żydowskich osadników[11]. Od 1967 roku, kiedy to w wyniku wojny sześciodniowej, Izrael zajął wspomniane tereny, ta liczba stale rośnie. Osadnikom żyjącym na terytoriach Autonomii Palestyńskiej, Izrael musi zapewnić mieszkanie, bezpieczeństwo, usługi administracyjne, edukację czy opiekę medyczną. Wiąże się to z ogromnymi kosztami, które z roku na rok są coraz wyższe, w miarę jak liczba osadników wzrasta. Osadnictwo żydowskie na ziemiach palestyńskich antagonizuje, nie tylko stosunki między Autonomią Palestyńską a Izraelem, ale także społeczeństwo izraelskie. Zwolennicy osadnictwa widzą w zasiedlaniu ziem palestyńskich szansę na powrót do ziem, na których żyli lub ich przodkowie przed wojną arabsko-izraelską w 1948 roku. Przeciwnicy osadnictwa podkreślają wysokie koszty utrzymania osadnictwa, które obciążają budżet państwa, a tym samym całe społeczeństwo izraelskie. Władze Izraela konsekwentnie nie podają danych dotyczących całościowych wydatków na osadnictwo, co potęguje spekulacje i podgrzewa dyskusje[12].
3. **Ultraortodoksyjni żydzi a reszta społeczeństwa.** Większość społeczeństwa izraelskiego jest zsekularyzowana, a żydzi ultraortodoksyjni stanowią około 14% społeczeństwa. Mimo to,

ultraortodoksyjne partie żydowskie od dekad stanowią ważną siłę polityczną w Izraelu, a w ostatnich wyborach zdobyły ok 20% wszystkich głosów[13]. Dodatkowo, ze względu na wysoką dzietność w tej grupie społecznej, szacuje się, że do 2030 roku Żydzi ultraortodoksyjni będą stanowić już 16% społeczeństwa izraelskiego. Ze względu na przywileje prawne nie muszą odbywać obowiązkowej służby wojskowej. Co więcej, blisko połowa z nich nie pracuje, a poziom edukacji jest dramatycznie niski[14]. Mimo tego, że większość rodzin ultraortodoksyjnych Żydów żyje poniżej poziomu ubóstwa, reszta społeczeństwa ponosi koszty ich utrzymania, co nieustannie jest tematem debaty politycznej w Izraelu[15].

4. **Ubóstwo społeczeństwa izraelskiego.** Według danych z 2019 roku, 21,2% społeczeństwa izraelskiego żyje poniżej granicy ubóstwa[16]. Największy odsetek ubóstwa występuje wśród ludności arabskiej, Żydów ultraortodoksyjnych oraz imigrantów. Te grupy reprezentują najniższe wskaźniki edukacji, największy odsetek bezrobocia oraz najwyższe wskaźniki dzietności, przez co wielu Izraelczyków z klasy średniej jest przekonanych, że sami biedni są winni.[17] Debata na temat ubóstwa powraca w Izraelu co roku. Problem ten, ma nie tylko podłoże ekonomiczne, ale przede wszystkim jest to problem społeczno-kulturowy i dlatego niewiele wskazuje na to, że Izraelowi uda się znacznie zmniejszyć wskaźniki ubóstwa w najbliższym czasie.

Jak będzie wyglądać najbliższy czas w polityce Izraelskiej?

Na pewno nie zabraknie emocji, zwłaszcza jeśli wszystkie partie utrzymają swoje dotychczasowe stanowisko i dojdzie do kolejnych wyborów[18]. W przypadku wyborów, dwa najbardziej prawdopodobne scenariusze, to wyciszenie zarzutów wobec Netanjahu i zwycięstwo Likud lub potwierdzenie się zarzutów, spadek poparcia dla Likud i zwycięstwo koalicji Niebiesko-Białych. W ostatnich wyborach partia Netanjahu zdobyła 32 miejsca w Knesecie, zajmując drugie miejsce po koalicji Niebiesko-Białych, która uzyskała 33 miejsca[19]. Kluczowy wydaje się więc wątek zarzutów wobec Binjamina Netanjahu, ponieważ, jeśli zarzuty się potwierdzą, należy spodziewać się Benniego Gancę – lidera Niebiesko-Białych – jako nowego premiera Izraela.

Co to wszystko oznacza dla krajów Unii Europejskiej?

Wydaje się, że najlepszym scenariuszem dla krajów Unii Europejskiej jest zwycięstwo koalicji Niebiesko-Białych i Bennie Gancę na stanowisku

premiera. Stanowiska Ganza i UE w kwestii konfliktu palestyńskiego są zdecydowanie bardziej zbieżne niż propozycje Netanjahu[20].

Natomiast, jeśli potwierdzi się scenariusz zwycięstwa Likud, będzie to trudny czas dla relacji Izraela z Unią Europejską. Dotychczasowa polityka Netanjahu, dotycząca osadnictwa na ziemiach palestyńskich, jest sprzeczna ze stanowiskiem UE, która uznaje granice Izraela sprzed wojny sześciodniowej w 1967 roku. Kolejną kwestią sporną na linii Izrael – UE jest kwestia irańskiego programu atomowego. W tej kwestii, większość krajów UE opowiada się za utrzymaniem porozumienia nuklearnego z Iranem, wynegocjowanego przez USA, za prezydentury Baracka Obamy. Binjamin Netanjahu jest zaciekle krytykiem porozumienia i popiera zerwanie porozumienia przez Donalda Trumpa, co jest totalnie sprzeczne z polityką większości krajów UE.[21]

Nie bez znaczenia będzie tutaj także rola Stanów Zjednoczonych, które za prezydentury Donalda Trumpa, nawet jeśli jawnie nie wspierają, to tolerują agresywną politykę Netanjahu wobec Iranu[22]. Dodatkowo, w ostatnich dniach, Sekretarz Stanu Mike Pompeo uznał żydowskie osadnictwo na ziemiach palestyńczyków za legalne[23]. Kroki USA są wyraźnym sygnałem wsparcia dla Netanjahu i mogą zachęcić go do dalszych działań w kwestii konfliktu palestyńskiego oraz irańskiego. Dlatego, jeśli to on ponownie zostanie premierem, podział między interesami UE, a Izraela tylko się pogłębi.

[1]<https://www.youtube.com/watch?v=OLZo1ILj1iM&t=1647s>

[2]jpost.com/Israel-Elections/When-would-a-third-election-take-place-608423

[3]<https://israelpolicyforum.org/2019/02/19/crossing-the-threshold-israels-electoral-threshold-explained/>

[4]<https://en.idi.org.il/israeli-elections-and-parties/elections/1988/>

[5]https://www.washingtonpost.com/world/israeli-prime-minister-Binjamin-Netanjahu-indicted-on-charges-of-bribery-fraud-breach-of-trust/2019/11/21/ef396fee-0bc2-11ea-8054-289aef6e38a3_story.html

[6]<https://www.brookings.edu/research/religion-state-and-the-jewish-identity-crisis-in-israel/>

[7]<https://www.cnn.com/2019/11/21/middleeast/Binjamin-Netanjahu-charges-israel-intl/index.html>

[8]<https://www.jpost.com/Israel-News/AG-says-Netanjahu-can-stay-in-office-for-now-609000>

[9]<https://foreignpolicy.com/2019/07/02/why-israel-generals-taking-on-Binjamin-Netanjahu-idf-ehud-barak-election/>

[10]<https://www.reuters.com/article/us-israel-Netanjahu/israels-Netanjahu-announces-post-election-plan-to-annex-west-banks-jordan-valley-idUSKCN1VV21L>

- [11] https://eeas.europa.eu/delegations/palestine-occupied-palestinian-territory-west-bank-and-gaza-strip/68152/six-month-report-israeli-settlements-occupied-west-bank-including-east-jerusalem-reporting_en
- [12] <https://www.jpost.com/Arab-Israeli-Conflict/Israeli-settlement-spending-spiked-by-39-percent-under-Trump-Peace-Now-589656>
- [13] <https://www.jpost.com/Israel-News/Haredi-population-tops-one-million-521515>
- [14] <https://www.jpost.com/Opinion/Haredi-employment-problem-needs-a-solution-577007>
- [15] <https://www.jpost.com/Israel-News/Israel-under-threat-by-lack-of-basic-education-for-ultra-Orthodox-607396>
- [16] <https://www.jpost.com/Israel-News/212-percent-of-Israeli-population-lives-below-the-poverty-line-new-report-575883>
- [17] <https://www.nytimes.com/2013/12/28/opinion/rosner-israels-undeserving-poor.html>
- [18] <https://www.brookings.edu/blog/order-from-chaos/2019/10/25/israels-government-formation-answering-the-key-questions/>
- [19] <https://www.jpost.com/Opinion/September-2019-election-outcome-603209>
- [20] <https://euobserver.com/opinion/146032>
- [21] <https://www.jpost.com/Opinion/The-Israeli-elections-and-the-European-Union-582001>
- [22] <https://www.theatlantic.com/ideas/archive/2019/11/israel-preparing-open-war/601285/>
- [23] <https://www.brookings.edu/blog/order-from-chaos/2019/11/25/recognizing-israeli-settlements-is-about-sovereignty-and-thats-a-game-changer/>
-

Program Rozwoju
Organizacji
Obywatelskich
na lata 2018–2030
PROO

*SFINANSOWANO PRZEZ NARODOWY INSTYTUT WOLNOŚCI – CENTRUM
ROZWOJU SPOŁECZEŃSTWA OBYWATELSKIEGO ZE ŚRODKÓW PROGRAMU
ROZWOJU ORGANIZACJI OBYWATELSKICH NA LATA 2018-2030.*

O AUTORZE

Dawid Lenik

Absolwent ISM UW. Student Daniel Morgan Graduate School of National Security w Waszyngtonie. Doświadczenie w spawach międzynarodowych, tworzeniu analiz i organizacji spotkań zdobywał m.in. w Ministerstwie Spraw Zagranicznych, Banku Gospodarstwa Krajowego oraz podczas działalności studenckiej.